

doornstruiken. Vooral langs schaapsdriften, waar de herders met hun schaapskudde van de schaapskooi naar de heide trokken, werden vaak walheggen aangelegd. De herder wist dan zeker dat de schapen geen schade aanrichtten aan andermans weide- of akkerland. Maar vooral een wallichaam op rulle grond spoelt snel weg. Op die plekken werd eerst een zogenoemde borstwering gemaakt. Zo'n borstwering is hier vlak na de walheg te zien. Binnen de borstwering werd de grond gestort. Daarop werden struiken geplant, die met hun wortels uiteindelijk het wallichaam verankerden.

Informatiepunt 9:

UITKIJKPUNT OOIJPOLDER / HOLLE WEG

Het uitzicht reikt hier over het dorp Beek en de Ooijpolder en bij helder weer tot aan de Veluwezoom.

Links, door het houten klaphek heen, voert een holle weg naar het dorp Beek. Holle wegen zijn de oudste wegen van Nederland. Het zijn door de eeuwen heen uitgesleten karresporen. Onder invloed van regen

begon ieder karrespoor bij de geringste stijging of daling in te slijten, dieper en dieper.

In de weide voor u is een hoogstamfruitboomgaard, een steeds zeldzamer landschapstype.

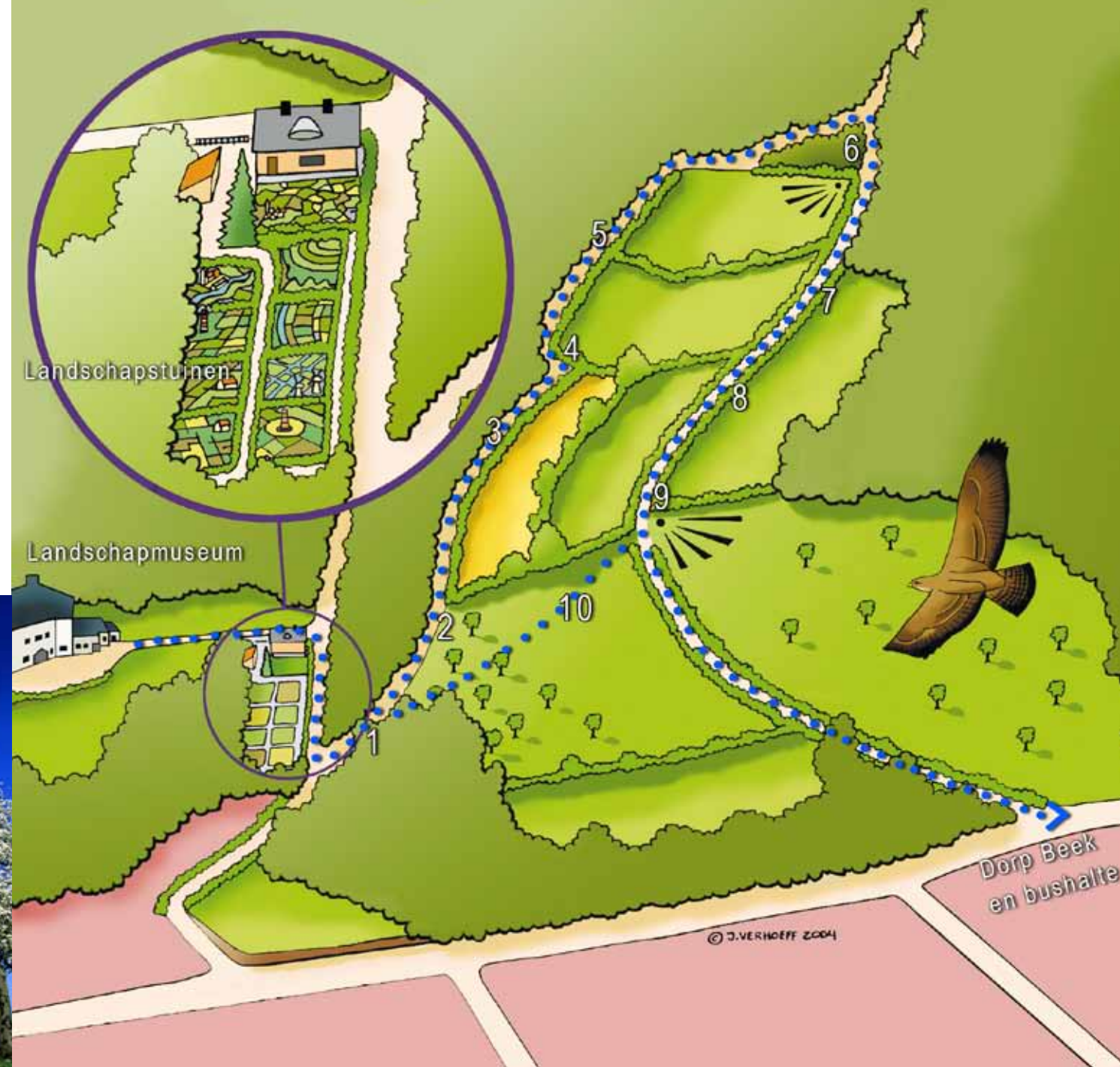
Informatiepunt 10:

HOOGSTAMBOOMGAARD / AKKERSTROKEN

Deze hoogstamfruitboomgaard heeft vaag zichtbare richels in de ondergrond. Dit is een aanwijzing dat hier vanaf de Middeleeuwen reeds akkerbouw plaatsvond. Iedere akkerstrook was van een andere boer, en werd geploegd met behulp van een os. Het is nu een hoogstamboomgaard. De hoogstamboomgaard vertelt niet alleen een verhaal over het verleden van ons landschap; het levert ook een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit in het cultuurlandschap.

Wandeling door het dal Palland

Wandeling door het dal Palland

Het startpunt is het Landschapmuseum van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Vanaf hier wandelt u door de holle weg naar beneden, en neemt het eerste pad naar links, het dal Palland in.

Informatiepunt 1:

GRAFTEN

Direct rechts van u in het bos liggen zogenaamde graften. Deze verraden dat dit bos vroeger, slechts 60 jaar geleden, uit akkers op terrassen bestond. Deze terrassen zijn een soort 'landjes' die werden gebruikt door mensen uit het dorp Beek. Zij teelden hier aardappels, rogge, andere granen en groentes. Als u het bos in tuurt ziet u ze vast liggen: het zijn een soort reuzen traptreden in het bos. Terrassen dus, vergelijkbaar met de sawa's in Indonesië.

Informatiepunt 2:

TERRASRAND / DROOGDAL

Aan uw rechterhand ziet u een terrasrand, en links van het pad ligt een droogdal. Over het pad dat u nu bewandelt, liepen vroeger ook schaapskuddes die vanzelfsprekend niet vrij over de akkers van boeren

mochten zwerven. Zo is een stukje verder de roggeakker rechts van het pad veilig afgeschermd met een vlechthege. Links van het pad ligt een droogdal, dat ooit door gletsjers werd uitgesleten in de voorlaatste ijstijd. Nog geen eeuw geleden stroomde er een beekje door dit dal, waaraan Palland haar naam dankt. Palland betekent nat land.

Informatiepunt 3:

TUUN / WILDWAL

Om wilde dieren en vee uit akkers te houden werden voor de uitvinding van hekwerken, laat staan prikkeldraad, eeuwenlang zogenaamde 'tunen' gebruikt om stukken land af te bakenen. Een tuun is herkenbaar aan de rechtopstaande gevlochten takken. Het huidige woord 'tuin' stamt hier vanaf. Met het woord tuun wordt de omheining zelf bedoeld en met het huidige woord tuin wordt alles binnen de omheining bedoeld.

Verderop is langs het pad een steile wal te zien met daar bovenop een haag van doornstruiken. Dit wordt een wildwal genoemd. Zo'n steile wal, vaak nog met een diepe greppel, en beplant met gevlochten doornstruiken, keerde wilde dieren, zoals herten en zwijnen, zodat ze geen schade konden toebrengen aan de akkergewassen.

Informatiepunt 4:

SLEEDOORNHAAG / DOORN-LOZE HAAG

Voordat het prikkeldraad werd uitgevonden, zo'n 120 jaar geleden, werden hagen gevlochten als ondoordringbare veekering. Langs het pad aan de rechterzijde staat zo'n vlechthege.

Julius Caesar beschreef 2000 jaar geleden al deze vlechthege, die hij als Romein niet kende, maar hij wel veelvuldig in Keltische en Germaanse streken waarnam.

Er bestaan verschillende typen vlechthege. Naast de verschillende technieken om hege te vlechten, kunnen er verschillende soorten beplanting worden gebruikt. De eerste vijf meter van de vlechthege, links van het hekwerk, bestaat uit sleedoorns. De sleedoornhaag gaat over in een doornloze haag met hazelaar, kornoelje, eik, iep, es, beuk en haagbeuk.

Informatiepunt 5:

SLINGERENDE HEG

Haaks op de hege langs het pad, slingert zich ook een haag omhoog. Dat is hier met opzet gedaan, direct bij de aanleg al. Vroeger, in lang vervlogen tijden, beschikten de boeren nog niet over de huidige moderne middelen om woeste gronden te ontginnen en er akkers en weilanden van te maken. Ze volgden de natuurlijke loop van beekjes, natte en drogere gronden, en andere hobbels en kuilen. Hun wallen en hege kronkelen hierdoor, waardoor de sierlijke vormen in het landschap ontstonden.

Informatiepunt 6:

UITKIJKPUNT RIJNDAL

Vanaf dit punt heeft u bij helder weer uitzicht over het oude gletsjerdal van Palland. Dit mondt uit in de laagte van het Rijndal. In de verte is in Duitsland De Elterberg te zien en daarachter het Nederlandse Montferland.

Informatiepunt 7:

VLECHTHEGGEN / GRAFT

Aan de rechterkant van het pad staat een vlechthege, met veel meidoorns, waaronder de oudste meidoorn van dit dal. Dit is een mogelijke aanwijzing voor vroegere hege. Delen van deze hege moeten nog gevlochten worden.

Aan de linkerkant van het pad is een graft te zien, die herinnert aan de tijd dat akkerbouw nog de boventoon voerde. Mogelijk zijn graften zoals deze, gelegen op een zuidhelling, ooit in de Romeinse tijd aangelegd tussen de wijngaarden. Later, toen landbouwmachines en kunstmest hun intrede hadden gedaan, raakten de inefficiënte kleine akkers, op erosiegevoelige gronden tussen graften, in onbruik. Het werden weilanden, en zoals hier in de grensstreek met Duitsland, ook hoogstamboomgaarden. Want vanuit het nabij gelegen Roergebied, met zijn zware industrie en talloze arbeidersgezinnen, was er veel vraag naar fruit.

Informatiepunt 8:

WALHEG / BORSTWERING

Aan de rechterzijde van het pad is de hege op een wal aangelegd. Deze wallen zijn beplant met rozen en andere

Op de heuvelflank ten oosten van Nijmegen ligt het prachtig gelegen Landschapmuseum van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Bezoek de elf miniatuurlandschappen en kom oog in oog te staan met levende dassen en ontdek de wonderlijke onderwaterwereld van een boerensloot. U vindt er informatie over de herontdekking van ons landschap, per fiets, wandelend of over water. Dit mag de liefhebber van uitgesproken Nederlandse landschappen niet missen!

Open: Elke woensdag en zondag, van 11.00 tot 16.00 uur (uitgezonderd feestdagen, en de periode november tot en met maart)

Entree: Gratis

Rijksstraatweg 174
6573 DG Beek-Ubbergen
(024) 68 422 94
info@landschapmuseum.nl
www.landschapmuseum.nl